

Het TBC-gevaar

In de derde wereld worden (te) veel antibiotica verstrekt, met desastreuze gevolgen. De Amerikaanse immunoloog Barry Bloom voorziet een terugkeer van de volksziekte tuberculose.

HP-DeTijds; 8-11-1996 p.18-19

LUCAS VAN DER HOEVEN

In de toekomst zullen in de rijke landen explosies van TBC ontstaan als gevolg van omvangrijke immigratie uit de ontwikkelingslanden," verwacht Barry Bloom, hoogleraar microbiologie en immunologie aan het Albert Einstein College of Medicine in New York.

Bloom was afgelopen weekend in Nederland voor een lezing in het Concertgebouw en het bijwerken van zijn informele contacten. Tussen de bedrijven door had hij de gelegenheid voor een interview. De tuberculose-epidemieën die hij – als hoofd van de TBC-afdeling van de Wereldgezondheidsorgani-

satie – voorziet, zijn het gevolg van de toenemende resistentie van bacteriën tegen antibiotica. "Dat is het gevolg van een falende bestrijding," zegt hij. "In veel derde-wereldlanden is de publieke gezondheidszorg ontoereikend en worden antibiotica op grote schaal voorgeschreven. Dat werkt resistentie in de hand."

Bloom voorziet dat de bacteriën binnenkort ook bestand zullen zijn tegen Vancomycine, het enig overgebleven werkzame antibioticum. Hij verwacht niet dat er binnenkort nieuwe middelen op de markt zullen komen, en als hij gelijk heeft, dan heeft de tuberculose-bacte-

rie in de nabije toekomst vrij spel.

Verleden jaar stierven meer dan drie miljoen mensen aan tuberculose. Wereldwijd is TBC daarmee de belangrijkste doodsoorzaak," zegt Barry Bloom. Malaria is na TBC de grootste *killer disease*. Volgens ruwe schattingen gaan er jaarlijks twee miljoen mensen aan dood, en worden er nog eens tussen de drie- en vijfhonderd miljoen mensen voor in ziekenhuizen opgenomen.

Ook andere infectieziekten vergen steeds meer slachtoffers. Zo overleden in 1994 bijna vierhonderdduizend mensen aan cholera, viermaal meer dan in 1990. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie zijn bovendien in de laatste twintig jaar maar liefst 29 nieuwe infectieziekten ontdekt, waaronder de legionairsziekte, de uitbarsting van het Ebola-virus die recentelijk midden-Afrika teisterde, en natuurlijk Aids.

Tegelijkertijd treden bestaande ziekten die bijna overwonnen leken met hernieuwde heftigheid op. Tuberculose is een van die ziekten. Het aantal TBC-patiënten zal de komende vier jaar met twee miljoen toenemen.

De groeiende resistentie van de tuberculose-bacil staat niet op zichzelf. Bij andere bacteriën die infectieziekten veroorzaken doet zich hetzelfde voor. Sommige op zichzelf onschuldige darmbacteriën zijn al resistent tegen Vancomycine – dat tegen meer bacteriën wordt ingezet dan de TBC-bacterie alleen – en het is volgens Bloom slechts een kwestie van tijd dat deze Vancomycine-resistentie overspringt naar de stafylokok, een algemeen voorkomende huidbacterie.

In dat geval zijn de gevolgen desastreus. Bloom: "Vrijwel elke operatie-patiënt loopt een infectie met deze bacterie op. Inmiddels is al tachtig procent van de stafylokokken resistent tegen penicilline en veel stammen ervan reageren zelfs niet

meer op het verwante meticiline. Als deze straks ook nog resistent worden tegen Vancomycine, kunnen we het opereren voortaan wel vergeten."

De toenemende resistentie tegen antibiotica heeft een aantal oorzaken. Zo vinden er grote demografische veranderingen in de Derde Wereld plaats. Tientallen miljoenen mensen zijn op de vlucht voor oorlogen en natuurgeweld. Zeer velen trekken van het platteland naar de grote steden, waar zij onderdak vinden in uitgestrekte sloppenwijken, waar het hun ontbreekt aan veilig en schoon drinkwater. Internationale reizigers brengen ziektekiemen – zoals bijvoorbeeld het Ebola-virus – mee naar Europa.

Overigens zijn er ook ontwikkelingen in de westerse wereld die bijdragen tot de toenemende resistentie. De fastfood-industrie veroorzaakt een grote verspreiding van de *E. coli*-bacterie. Het voedsel wordt onvolledig verhit, waardoor de ziektekiemen niet volledig worden gedood. Tevens stijgt het aantal ziekenhuisinfecties nog steeds. Volgens Bloom is een ziekenhuis 'een van de slechtste plaatsen om beter te worden'.

De ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen, die deze resistente bacteriën kunnen bestrijden, wordt belemmerd door de winstverwachtingen van de farmaceutische industrie, aldus Bloom. "De ontwikkeling van een nieuw TBC-geneesmiddel kost ongeveer 350 miljoen gulden. Dat is een hoop geld, dat in arme landen niet zo gemakkelijk wordt terugverdiend. Je zou je kunnen voorstellen dat je, bij wijze van uitzondering, de patentrechten van nieuwe medicijnen oprekt. De farmaceutische bedrijven die ik daarover gesproken heb vonden het een intrigerend idee. Het zou betekenen dat de winst die ze nu in negen jaar moeten halen, kan worden uitgesmeerd over 25 jaar. Alleen op die manier bestaat er hoop op nieuwe, resistente medicijnen en vaccins."

In veel derde-wereldlanden is de gezondheidszorg ontoereikend

